

Predsednik se mu zahvali v krepkih besedah in ga prosi, nadaljevati v tej zanimivi stroki še prihodnje leto. Učiteljstvu pa priporoča, da bodi vsak učiteljski večer tako mnogoštevilno obiskan, kar bo v čast ne le posamezniku, temveč vsemu učiteljstvu. Prihodnji „večer“ bo tudi v teh prostorih v torek, dne 26. marca. Predaval bo g. prof. dr. Fran Ilešič. Na to zborovanje opozarjamo tovariše z dežele, ki se udeležijo naslednji dan zborovanja „Narodne Šole“ in „Vdovskega učiteljskega društva“.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. t. m. v Šmartnem Udeležba jako dobra. Izjemo je delala samo ena štirirazrednica Dve gospici sta se opravičili, drugi člani društva so bili vsi, razen onih omenjenih štirih neopravičenih.

Točno ob 11. uri je zborovanje pričel načelnik tovariš Kele z nagovorom. Pozdravil je vse navzočnike, zlasti še novo pristopivšo kolegijnjo gospico Ježovnikovo v Mozirju in pa kot gosta navzoči učiteljski soprogi gospe Kocbekovo in Kelčevo in gospico Wundlerjevo učit. ž. r. del. Gospici Trohi je čestital na dobro napravljenem izpitu učne sposobnosti.

Po prečitaniu in odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja je med dopisi omeniti zlasti pismo učiteljskega društva v Kobjicah, v katerem nam tamošnji tovariši naznanjajo, da priredijo začetkom velikih počitnic skupen poučni izlet v našo dolino in na naše planine.

Z radostjo je sprejelo naše društvo to vest in se je sklenilo v tej zadevi še pravočasno vse potrebno ukreniti. Sprejeti bomo tovariše po možnosti dostojno in jim biti vodniki za potovanja po našem okraju.

Nadalje o tem se bomo pogovarjali prihodnjič, ko zremo natančen program izleta.

O shodu v Gradcu je na predlog tovariša Zemljiča govoril tovariš Kocbek. Živahno in jedrnato je opisoval omenjeno veliko manifestacijo štajerskega učiteljstva, ki se je pa zaradi prevelike oddaljenosti od železnice in slabih prometnih sredstev ni udeležilo iz našega okraja več kot štirje učitelji.

V pokritje stroškov shoda se je po odboru določilo, naj vsak član učiteljstva v našem okraju plača po krono. Razen pet oseb so vsi storili svojo stanovsko dolžnost. Sklenilo se je, naj se preostanek naloži v hranilnico in porabi za eventualno kako enako organizacijsko zadevo.

Poročevalcu Kocbeku kakor tudi ostalim udeležencem graškega shoda se je predsednik iskreno zahvalil.

Nato je predaval tovariš Burdian o krajepisnih in zgodovinskih črticah šolske občine Šmartno pri Gornjem gradu. Obširen referat je prizadel referentu gotovo dosti truda in pozvedovanj. Pa ga je tudi temeljito sestavil. Burni živio-klici so govorniku pokazali, da je bilo zbrano učiteljstvo prav zadovoljno z izbornim poročilom.

O „Slovenski Šolski Matici“ je sestavil tovariš Šijanec poročilo. Omenil je na kratko o obnem zboru tega društva v Ljubljani o božičnih praznikih, nato v par potezah navedel vsebino letošnjih knjig ter končno kritično primerjal, koliko je članov te prekornostne institucije pri nas in koliko bi jih lahko bilo. Samo 16 članov je v našem okraju. Ko bi pa vsakdo storil svojo dolžnost, bilo bi jih lahko okoli 50.

Letos (za leto 1906.) so člani: 7 šol (manjka 5), 6 učiteljev (manjka 10), 1 učiteljica (manjka 12), nadalje je okrajna učiteljska knjižnica in javna ljudska knjižnica na Gorici.

Končno je poročevalec svetoval: Vsak navzočnik, ki še ni član S. Š. M. pristopi danes oficijalno.

Da pa ne ostane samo pri obljubi, naj tovariš poverjenik takoj danes od vsakega pobere vsaj po eno krono, pri drugem zborovanju pa zopet po eno krono, tako dolgo naj pobira, da spravi članarino vsega učiteljstva skupaj. Šole pa naj pristopijo kot ustanovniki.

Temu nasvetu se je takoj odzvalo in je upati, da v prihodnjem iméniku članov „Slov. Šol. Matic“ ne bomo pogrešali nobenega izmed nas.

Nato se je razgovarjalo glede razdelitve šolskih naznanil, glede sestavljanja računov kraj, šol, svetov, o nabiranju narodnih pesmi itd.

Predsednik je opomnil, da imamo prihodnje leto slaviti dvajsetletnico društva in da bo treba že letos kaj skleniti, kako slavimo to priliko.

Pred koncem zborovanja si izprosi besedo tovariš Kocbek, ki čestita predsedniku tovarišu Keleu v imenu učiteljstva k imenovanju častnim občanom v Novi Štifti.

Sklene se prihodnje zborovanje prirediti dne 9. maja 1907. na Rečici. Če ne pridejo Rečičani k nam, pa gremo mi k njim.

Po dve in polurnem zborovanju je šlo učiteljstvo v Rojtenovo gostilnico obedovat. Postrežba je bila dobra in se je tam tudi nabiralo za „Učiteljski konvikt“ in za sklad ustanovnine „Učiteljskemu tiskovnemu društvu“.

Izmed govorov omenjamo onega g. predsednika o veliki noči od nas odhajajočemu priljubljenemu tovarišu gospodu Tušaku v slovo.

Govori — petje — godba na klavir — in na večer domov.

Bil je lep učiteljski dan!

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo svoje zborovanje 7. t. m. v okoliški šoli na Ptujju. Krasen zimski dan je privabil 32 tovarišev in le — reci in piši — 8 tovarišic. Kaj je temu vzrok, da se nas kolegijnje tako izogibljejo? Kakšne predhodke imate proti društvu? Marsikatero zapazimo na dan zborovanja v mestu; ogleduje si razne trgovine, a toliko pa nismo vredni, da bi prišle v našo sredo. Pustite vse pomisleke doma ter pridite v krog svojih tovarišev, ki vas bodo sprejeli radostnega srca. Nanovo so društvu pristopili ti-le tovariši oziroma tovarišice: gđđ. Stoček Ida in Mešek Ana od Sv. Marjete, g. Koren Martin iz Nove cerkve. gđđ. Pintarič Marica in g. Selinšek Al. od Sv. Andreja Sl. g. in Kotzmuth Marica iz Manjšberga.

V vnešenih besedah je pozdravil tov. predsednik, gospod Fr. Žiher, v obilnem številu navzoče tovariše, bodreč jih h kolegijalnosti in skupnemu delu. Njegovemu krasnemu govoru so se odzvali poslušalci z burnim ploskanjem in dobroklici.

Tovariš g. Strelec nam je pokazal v poljudni besedi, kako je nabirati krajepisna imena, ki jih misli izdati „Slovenska Matica.“

Nato se je soglasno sprejela sledeča resolucija: „Dne 7. marca 1907. zbrano učiteljstvo pri zborovanju učiteljskega društva ptujskega okraja izraža svoje ogorčenje časopisom kakor so „Štajere“ in „Slovenski Gospodar“. Ti časopisi pišejo proti šoli in vzgoji.

Posebno mora učit. društvo obžalovati, da so udje okr. šol. sveta tudi v tiskovnem društvu Štajerca. Ne morejo pa preprečiti ponatiska dopisov drugačno mislečih učiteljev okraja.“

Dodatno k tej resoluciji se še sprejme:

Učiteljstvo se obrača na svojega zastopnika v okr. šol. svetu, naj zastavi svoj vpliv, da se to ne bo več dogajalo. Zastopnik naj pa tudi takoj zahteva v seji okraj. šol. sveta, da se proti dotičnemu učitelju, ki piše o njem „Štajere“, takoj uvede disciplinarna preiskava.

Tovariš Pesek nabere zopet od dotičnikov, ki niso bili v Gradcu, 11 K, s katerimi se zakrpajo luknje v blagajnici. Ko se še določi prihodnje zborovanje na dan 4. aprila in obljubi govoriti tovariš Pesek, zaključí predsednik krasno uspelo zborovanje.

F—é.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Tudi druga številka tega prepotrebne lista se odlikuje z lepo in zanimivo vsebino. Posebno bo zanimal članek tovariša Widra „Alkohol in tobak“, pa tudi „Domači zdravnik“ daje „Domačemu ognjišču“ stalno vrednost. — „Domačemu ognjišču“ obetamo lepo bodočnost. Naj se razširi po vseh kronovinah, kjer prebivajo Slovenci, potem mu bo mogoče povečati obseg in omogočiti večkratno izhajanje. Lahko bo mu tudi izpopolniti vsebino tako, da bo zadoščal vsem potrebam najširšega občinstva, da bo pravi vademecum celokupnemu slovenskemu ljudstvu. Da pride „Domače ognjišče“ do take veljave in do take bodočnosti, mu mora vse slovensko učiteljstvo vseh slovenskih kronovin gladiti pot v vse slovenske rodovine. Tu ne smemo poznati Kranjcev, Štajercev, Korošcev,

Primorcev — tu moramo imeti pred očmi le slovensko ljudstvo, ki ga ne ločijo nobene politične meje, temveč ki ga družijo v eno veliko enoto potreba duševne in gmotne osamosvojitve. In tu naj deluje učitelj kot apostol prosvete in napredka! S skupnimi močmi nam bo lahko mogoče, dvigniti število naročnikov na 18.000, kakor jih ima „Domoljub“. In tedaj bo bodočnost naša!

Nova knjiga. — O prvinah in spojinah. Osnovni nauki iz kemije, rudnoznanstva in hriboznanstva. S posebnim ozirom na hranitbo pitomih rastlin spisal Francišek Štupar, tajniški pristav c. kr. kmetijske družbe Kranjske. Ljubljana. Natisnila „Učiteljska tiskarna“. 37 podob. 144 strani.

Že zdavnaj se je v kmetijsko-strokovni literaturi živo čutila potreba po knjigi, ki bi kmetovalcem podajala vsaj najvažnejše nauke iz kemije. Kmetijski pouk, in sicer usten, v časopisih in v knjigah, se je zadnji čas tako lepo razvil in je obrodil toliko sadu, da vedoželjni kmetovalci z veseljem sezajo po poučnih strokovnih spisih, če jih le morejo dobiti. Pogosto pa se čujejo tožbe, in tudi časopisi so pisali o tem, kako jako se čuti nedostajanje sicer poljudne, a vendar toliko temeljite knjige o kmetijski kemiji, da bi se kmetovalec mogel iz nje naučiti vsaj temeljnih pojmov. Kolikokrat se sliši in čita o hranilnih snoveh, o dušiku, fosforovi kislini, kaliju i. t. d., ki jih potrebujejo rastline; o dušičnatih in nedušičnatih organskih snoveh i. t. d., ki jih potrebujejo živali, a kaj so te reči, iz česa so, kako so sestavljene, kje se nahajajo, kako se presnavljajo, o vsem tem se kmetovalci ne morejo poučiti, ker ni nikake take slovenske knjige. — Zgoraj omenjena knjiga je odpomogla temu nedostatku. Knjiga sicer ni obširna, vendar obseza vse, kar je kmetovalcu treba vedeti, posebno glede rastlinske hrane. V uvodu knjiga čitatelja uvaja v pouk. Kaže mu naravo v vsi raznovrstnosti, navaja prirodne sile ter razmotriva telesa, jih razstavlja in sestavlja, da pojasnjuje bistvo kemijskega pouka. Tako pripravljen čitatelj v naslednjem delu spozna 14 najvažnejših prvin in nekoliko spojin, ki jih delajo te prvine ter so za kmetijstvo večjega ali manjšega pomena. Kolikor je mogoče, se ta razmotrivanja naslanjajo na znane prikazni v narodi ter se pojasnjujejo s kemijskimi znaki. Kemijska pisava je sploh porabljena kot dobra pomočnica pri umevanju kemijskih spojin, a še bolj pri tolmačenju kemijskih presnov, ki bi jih bilo brez kemijskih črtežev le težko umeti. O presnavljanju je najprej navedenih nekaj splošnih primerov, da je mogoče razumeti presnove v zemlji, ki so koj za njimi obrazložene v knjigi. S tem je čitatelj spoznal mnogo snovi v zemlji in njih pomen, naslednja dva dela mu pa popisujeta rudnine in hribine, ki pri tvorjenju zemlje najbolj hodijo v poštev. Pri rudninah in hribinah se v prvi vrsti ozira na njih sestavo, iz česa so, kako prhne, kako se presnavljajo, kako razpadajo in kakšno zemljo dajo, torej je povsod povedano, kar kmetovalec najbolj zanima. Zadnji del pojasnjuje organske spojine. Če se že prej knjiga vseskozi ozira na sestavo posameznih snovi, je v tem delu ustrojstvo spojin še natančneje obdelano, ker je sestava organskih spojin bolj zamotana. Od preprostejših spojin knjiga polagoma prehaja do bolj sestavljenih, jih sporeja po podobnih skupinah, razmotriva njih ustroj ter obenem navaja njih pomen za življenje in posebno za kmetijstvo. Da je mogoče dobiti vsaj nekoliko pregleda čez to snov ter jo spoznavati tudi v notranjosti, je bilo treba privzeti nekaj spojin, ki bi s strogo kmetijskega stališča mogle izostati, a so sicer važne za življenje.

Iz tega pregleda je razvidno, da bo knjiga koristila onim kmetovalcem, ki so spoznali, da dandanes ne zadošča, da bi bil kmetovalec samo delavec, marveč mora biti preudaren gospodar, ki se ne zadovoljuje s tem, da bi videl le posledice, ampak hoče poznati tudi vzroke; služila bo pa tudi učiteljem, ki poučujejo kmetijstvo, in učencem kmetijskih šol.

Knjiga se dobiva v „Učiteljski tiskarni v Ljubljani, Gradišče št. 4, ter stane v tiskarni 1 K 50 h, po pošti pa 1 K 66 h.

Politiški pregled.

* „Slovenska Gospodarska Stranka“, katere glasilo je „Nova Doba“, objavlja svoj program, in sicer: 1. Narod je v današnjem stanju razvoja človeštva najnaravnejša skupina;

zato je sodelovanje na narodnostni podlagi najlozje izvedljivo in najuspešnejše. 2. Boj med narodi je v prvi vrsti gospodarski boj. Uspešno ga bije le gospodarsko bolj razvit narod. — 3. Gospodarsko krepak narod se dviga neprisiljeno in hitro tudi kulturno. Blaginja je najvarnejše jamstvo za duševno neodvisnost. — 4. Narod se dvigne s tem, da se vsi sloji ki se žive z delom, gospodarski dvignejo. — 5. Svoje sile zajema narod iz sebe. On je izvor vseh pravic. On je suverenski. — 6. Stanovi so si med seboj enakopravni. Predpravice narodov, stanov ali posameznikov so krivične. — 7. Umetne meje kot nenaravne razdružujejo narodovo celokupnost. — 8. Naš politični cilj je narodova avtonomija. — 9. Kot maloštevilen narod stremimo za zblizanjem s sorodnimi narodi, v prvi vrsti z jugoslovanskimi in slovanskimi sploh. Zblizanje bodi gospodarsko, kulturno in končno tudi politično. — 10. Do pravega spoznanja in uporabe svojih sil nas privede izobrazba. — 11. Vsa izobrazba naj se vrši v zmislu najnovejših pridobitev znanosti in vede. — 12. Šola odgovarjaj potrebam naroda in vzgajaj ga za socialno in gospodarsko življenje. — 13. Znanstvena in nravna vzgoja zahteva telesno zdravje in ukrepitev. — 14. Stremljenje naše politike je močna, vseslovenska gospodarska organizacija, ki naj bije z vsemi močmi in najracionalnejšimi pomočki brezobziren gospodarski boj proti vedno napredujočim tujeom na naši slovenski zemlji.

* **Občinski svet ljubljanski** je sprejel nov občinski volilni red, ki ima 4 volilne razrede: v 1. razred volijo plačevalci skupnega direktnega davka po 200 K, v 2. razred volijo tisti, ki plačujejo direktnega davka 50—100 K, v 3. razred volijo oni, ki plačujejo manj kot 50 K, v 4. razred pa vsi občani moškega spola, ki so dopolnili 24 let ter bivajo dve leti neprestano v Ljubljani.

* **V tržaškem deželnem zboru** je sprejet novi deželnozbornski volilni red, čigar namen je, oropati Slovence vsakega zastopstva. Volilni red je bil sprejet med nepopisnim viharjem, piskanjem in trobentanjem. Sprejetje je povsem protizakonito. Slovenski poslanci so nastopili z vso energijo. Posluževali so se v govorih tudi slovenskega jezika.

* **Jugoslovenska socialna demokracija** je postavila v 17 volilnih okrajih na Slovenskem svoje kandidate. Na Kranjskem kandidirajo v 6, na Goriškem v 2 okrajih, v tržaški okolici, v slov. volilnem okraju na Koroškem in v vseh sedmih slov. volilnih okrajih na Štajerskem.

* **Dvojna mera.** Ker so skrbeli v državnem zboru, da se volilna reforma odobri, so prejeli od cesarja: ministrski predsednik Beck veliki križ Leopoldovega reda, ministri Fořt, Marchet, Derschatta, Pacak in Prade tajno svetništvo, ministri Klein, Korytovski, Bienert, Auersperg in Dzieduszyski red železne krone I. vrste! Delavci, ki so demonstrirali za volilno reformo ter skrbeli, da jo poslanci in vlada niso odstranili z dnevnega reda, so bili zaprti in kruto kaznovani. Češki socialni demokrati izkazujejo sledeče žrtve za volilno reformo: tri mrtve, 320 težko ranjenih, 3159 toženih, 2748 obsojenih na 102 leti, 9 mesecev in 29 dni ječe in na 8806 kron kazni, 318 prepovedanih shodov, 212 konfiskacij, 55 urednikov listov je bilo toženih ter obsojenih na 6 mesecev in 27 dni zapora ter na 785 kron globe. V Galiciji jih pa še sedaj c. kr. sodniki obsojajo v ječe zaradi manifestacij za onoisto volilno reformo, zaradi katere so ministri, ki so jo uveljavili, dobili visoka odlikovanja! — To je pristna avstrijska dvojna mera!

* **Sovražniki glagolice.** V reškem „Novem Listu“ čitamo v dopisu iz Dalmacije med drugim: „Po paragrafu VIII. najnovejših odločb glede rabe glagolice vsak latinski duhovnik, nastavljen v naših župnijah, lahko privatno bere mašo latinsko, a mi v njihovih nikakor ne moremo glagoljati. Odredba z dne 5. avgusta 1898. je tozadevno pravičnejša. Toda ta ne zadoštuje. Po IX. paragrafu mora vsak latinski duhovnik v naši cerkvi maševati v latinici. Duhovnik glagoljaš pa ne sme niti privatno drugje maševati v glagolici, nego samo v svoji cerkvi. Ako pride v Zagreb, Zader, Splet, Dubrovnik ali druga mesta, je — suspendiran; ne sme več maševati. To je sramota, ki pobija naše svečeništvo in naš narodni amanet. Pred nekaj leti je prišel duhovnik iz orient v Zader in Trst ter svobodno maševal po svojem iztočnem obredu. V Rimu vsako leto posvete na stotine duhovnikov raznih jezikov in obredov. Nikomur ni